

Nr 13.

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition angående uttagande av en avgift för främjande av forskning och rationalisering på byggnadsområdet samt inrättande av en statens nämnd för byggnadsforskning, dels ock i ämnet väckta motioner.

Genom en den 13 mars 1953 dagtecknad proposition, nr 163, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden, föreslagit riksdagen att

A. antaga ett vid propositionen fogat förslag till förordning angående byggnadsforskningsavgift;

B. godkänna av departementschefen framlagt förslag i fråga om inrättande fr. o. m. den 1 juli 1953 av en statens nämnd för byggnadsforskning;

C. godkänna följande personalförteckning för statens nämnd för byggnadsforskning, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1953/54:

Personalförteckning.*Tjänstemän å ordinarie stat:*

Befattning	Lönegrad
1 föreståndare	Cp 15;

D. godkänna följande avlöningsstat för statens nämnd för byggnadsforskning, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1953/54:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	20 700
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	6 100
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	19 600
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	21 700
	<hr/>
	Summa kronor 68 100;

E. under femte huvudtiteln för budgetåret 1953/54 anvisa

dels till Statens nämnd för byggnadsforskning: Avlöningar ett förslagsanslag av 68 100 kronor,

dels till Statens nämnd för byggnadsforskning: Omkostnader ett förslagsanslag av 52 000 kronor,

dels ock till Byggnadsforskning ett reservationsanslag av 275 000 kronor.

Vidare har Kungl. Maj:t i propositionen nr 1, bilaga 7, punkterna 67 och 68, föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, under femte huvudtiteln för budgetåret 1953/54 beräkna

dels till Statens kommitté för byggnadsforskning ett förslagsanslag av 65 000 kronor,

dels ock till Byggnadsforskning ett reservationsanslag av 350 000 kronor.

I anledning av propositionen nr 163 har inom riksdagen väckts sex motioner, nämligen

inom första kammaren

nr 418 av herr *Jansson m. fl.*,

nr 419 av herr *Wehtje* samt

nr 420 av herrar *Lundqvist* och *Spetz* ävensom

inom andra kammaren

nr 550 av herr *Severin* i Gävle *m. fl.*,

nr 551 av herrar *Carlsson* i Stockholm och *von Seth* samt

nr 552 av herrar *Edström* och *Nordqvist* i Karlskoga.

I motionerna I: 418 och II: 550, vilka är likalydande, hemställas, att riksdagen vid behandlingen av propositionen nr 163 måtte giva sin anslutning till i motionerna anförda synpunkter beträffande inriktningen och utövandet av den föreslagna nämndens verksamhet.

I motionerna I: 419 och II: 552, vilka är likalydande, hemställas, att riksdagen måtte besluta

dels att avslå propositionen nr 163,

dels att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att Kungl. Maj:t måtte tillsätta en utredning med uppdrag att framlägga nytt förslag om sammansättningen av, uppgifterna för och sättet för finansiering av en byggnadsforskningsnämnd,

dels att till Statens kommitté för byggnadsforskning för budgetåret 1953/54 anslå ett förslagsanslag av 65 000 kronor och

dels att till Byggnadsforskning för budgetåret 1953/54 anslå ett reservationsanslag av 350 000 kronor.

I motionerna I: 420 och II: 551, vilka är likalydande, hemställas,

»att riksdagen vid behandlingen av proposition nr 163

A. måtte antaga det till propositionen fogade förslaget till förordning angående byggnadsforskningsavgift, dock att 1, 2 och 3 §§ i förordningen måtte erhålla följande lydelse.

1 §.

Den som yrkesmässigt bedriver byggnadsverksamhet under sådana förhållanden, att han är att anse såsom arbetsgivare i olycksfallsförsäkrings-

lagens mening, är skyldig att, i den mån Kungl. Maj:t så föreskriver och i enlighet med vad nedan sägs, till främjande av forskning och rationaliseringsverksamhet inom byggnadsfacket erlägga en särskild avgift (byggnadsforskningsavgift).

Skyldighet att utgiva byggnadsforskningsavgift åvilar kommun, som bedriver byggnadsverksamhet, vare sig verksamheten är yrkesmässig eller icke.

2 §.

Byggnadsforskningsavgift utgår för kalenderår med femton kronor för varje fullt antal av trehundra dagsverken, som under året utförts med anlitande av arbetstagare, för vilken arbetsgivaren skall påföras avgift enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete. Samma avgift utgår även för all i statlig regi bedriven byggnadsverksamhet.

3 §.

Byggnadsforskningsavgift påföres av riksförsäkringsanstalten utom beträffande statliga byggnadsarbeten där det åligger det byggnadsadministrerande verket att själv utan anmodan härom årsvis i efterskott till en här för särskilt upprättad fond inbetala forskningsavgiften.

Beträffande byggnadsforskningsavgiften skall i tillämpliga delar gälla vad som är stadgat i förordningen den 31 mars 1922 (nr 130) angående uppbörd av avgifter för försäkringar i riksförsäkringsanstalten jämlikt lagen om försäkring för olycksfall i arbete, därvid dock i fråga om byggnadsforskningsavgift, som pålägges arbetsgivare, för vilken försäkring icke är gällande i anstalten, skall iakttagas vad i nämnda förordning stadgats rörande avgift, som uttages från arbetsgivare vilken i regel sysselsätter minst fem arbetare.

B. måtte — med beaktande av de synpunkter som anförts i motionen — godkänna inrättandet fr. o. m. den 1 juli 1954 av en statens nämnd för byggnadsforskning.

C. icke måtte godkänna Kungl. Maj:ts förslag om personalförteckning för statens nämnd för byggnadsforskning.

D. måtte avslå Kungl. Maj:ts anslagsäskande för avlöningar och omkostnader till Statens nämnd för byggnadsforskning ävensom till Byggnadsforskning å 395 100 kronor.

E. måtte under femte huvudtiteln för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 65 000 kronor till Statens kommitté för byggnadsforskning samt ett reservationsanslag av 350 000 kronor till byggnadsforskning i enlighet med vad som föreslagits i årets statsverksproposition.»

Propositionen nr 163 och motionerna I: 419 och 420 samt II: 551 och 552 har, såvitt angår förslag till förordning angående byggnadsforskningsavgift, hänvisats till behandling av lagutskott och tilldelats tredje lagutskottet. Sagda proposition och motioner i övrigt ävensom motionerna I: 418 och II: 550 samt ovannämnda punkter i statsverkspropositionen har hän-

visats till statsutskottet. Efter överenskommelse mellan statsutskottet och tredje lagutskottet har samliga här berörda frågor hänskjutits till behandling av sammansatt stats- och tredje lagutskott.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för de genom propositionen nr 163 framlagda förslagen, ävensom i fråga om de skäl, som motionärerna åberopat till stöd för sina yrkanden, får utskottet, i den mån redogörelse därför ej lämnas här nedan, hänvisa till propositionen och motionerna.

Inledning.

I en i februari 1953 inom socialdepartementet upprättad promemoria — i det följande benämnd *huvudpromemorian* — har föreslagits, att en avgift skall påläggas byggnadsverksamheten och vissa delar av anläggningsverksamheten. De härigenom influtna medlen skall sammanföras till en särskild fond, som skall stå till förfogande för forsknings- och rationaliseringsarbete under ledning av en särskild nämnd för byggnadsforskning och byggnadsrationalisering. Grunddragen för nämndens organisation liksom vissa anslagsfrågor har samtidigt angivits i en *särskild departementspromemoria*.

Över huvudpromemorian har *yttranden* avgivits av statskontoret, riksräkenskapsverket, bostadsstyrelsen, riksförsäkringsanstalten, byggnadsstyrelsen, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, statens kommitté för byggnadsforskning, statens tekniska forskningsråd, bränsleutredningen, svenska byggnadsentreprenörföreningen, svenska byggnadsindustriförbundet, svenska byggnadsarbetareförbundet, svenska murareförbundet, Sveriges industriförbund, Sveriges allmännyttiga bostadsföretag (SABO), hyresgästernas sparkasse- och byggnadsföreningars riksförbund (HSB), svenska riksbyggen, socialförsäkringsbolagens förening (som därvid yttrat sig jämväl i anledning av riksförsäkringsanstaltens utlåtande), svenska landskommunernas förbund, svenska stadsförbundet, svenska landstingsförbundet, samarbetskommittén för byggnadsfrågor, svenska väg- och vattenbyggares riksförbund, kollegienämnderna vid tekniska högskolan och vid Chalmers tekniska högskola samt ingenjörsvetenskapsakademien. Därjämte har järnvägsstyrelsen, vattenfallsstyrelsen, svenska vattenkraftföreningen, svenska kommunal-tekniska föreningen, svenska värme- och sanitetstekniska föreningen samt Sveriges villaägareförbund inkommit med skrivelser i ämnet.

Förevarande proposition, nr 163, har utarbetats på grundval av nämnda promemorior och remissyttranden. Utskottet vill nedan, efter en redogörelse för propositionens huvudsakliga innehåll, närmare redovisa de synpunkter som i olika hänseenden framförts i propositionen och i de i anslutning till propositionen väckta motionerna.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

För att skapa förutsättningar för en kraftigare, samlad insats i syfte att genom forsknings- och rationaliseringsverksamhet förbättra och förbilliga produktionen inom byggnadsbranschen föreslås, att en särskild byggnadsforskningsavgift skall införas fr. o. m. den 1 januari 1954. Denna avgift, som beräknas årligen inbringa ca 2,5 milj. kronor, skall fonderas och stå till förfogande för ett nytt, fr. o. m. den 1 juli 1953 inrättat statligt organ, statens nämnd för byggnadsforskning, som skall avlösa den nuvarande statens kommitté för byggnadsforskning.

Avgiften skall uttagas av riksförsäkringsanstalten med utnyttjande av det material, som ligger till grund för debiteringen av arbetsgivarnas olycksfallsförsäkringsavgifter; härvid skall anstalten erhålla visst biträde av olycksfallsförsäkringsbolagen.

Avgiften skall med vissa begränsningar erläggas av den, som är att anse som arbetsgivare enligt olycksfallsförsäkringslagen, dock icke av staten. Den skall utgå med 20 kronor för varje fullt antal av 300 dagsverken, som fullgjorts av arbetare, vilka vid debitering av olycksfallsförsäkringsavgift är att hänföra till vissa i riksförsäkringsanstaltens premietariff för s. k. större arbetsgivare upptagna verksamhetsgrenar under metallindustri och byggnadsverksamhet.

I propositionen äskas därjämte anslag till avlöningar och omkostnader för statens nämnd för byggnadsforskning samt ett anslag till byggnadsforskningsverksamheten, tillhopa å 395 100 kronor.

Lämpligheten av att uttaga byggnadsforskningsavgift och att inrätta en statens nämnd för byggnadsforskning.

Departementschefen.

»Forskning på byggnadsområdet bedrivs av en mångfald organ, såväl statliga som icke-statliga. För att erhålla möjligheter att samordna och systematisera byggnadsforskningen i syfte att rationellt utnyttja forskningsresurserna beslöt statsmakterna år 1942 att inrätta ett särskilt statligt organ, statens kommitté för byggnadsforskning. Kommittén har till sitt förfogande haft vissa anslag på driftbudgeten, nämligen dels ett anslag till kommitténs centrala organisation och dels ett anslag till byggnadsforskning. Från sistnämnda anslag har kommittén beviljat bidrag till forskningsverksamhet på byggnadsområdet.

Särskilda utredningar av år 1946 och år 1947 behandlade i till Kungl. Maj:t avgivna betänkanden frågan om inrättande av ett centralt organ för samordning av den tekniska och ekonomiska forskningsverksamheten på husbyggandets område. Utredningarna utmynnade i förslag om inrättande

av ett statligt byggnadsinstitut, vars verksamhet skulle helt bestridas av statsmedel. Kostnaderna beräknades av 1946 års utredning till nära en miljon kronor och av 1947 års utredning till 900 000 kronor för år. Något på betänkandena baserat förslag har dock icke förelagts riksdagen.

Behovet av en kraftigare insats på förevarande område har sedan länge varit allmänt omvittnat; bl. a. har i det av 1951 års bostadsutredning i december 1952 avgivna betänkandet och de däröver avgivna yttrandena med eftertryck framhållits nödvändigheten av att forskningen kraftigt förstärkes. Då det ansetts icke vara försvarligt att längre uppskjuta frågans lösning har, efter samråd med företrädare för byggnadsbranschens organisationer samt vederbörande parter på arbetsmarknaden, i föreliggande huvudpromemoria uppdragits riktlinjer för en lösning av problemen efter en ny linje. Vid promemorians remissbehandling har behovet av en vidgad byggnadsforskning ånyo starkt understrukits.

Såsom i promemorian framhållits, torde byggnadsindustrin — till skillnad från många andra industrigrenar — på grund av sin struktur icke utan särskilda åtgärder kunna förväntas göra en tillräckligt vägende, självständig insats i syfte att lösa de egna forsknings- och rationaliseringsproblemen. I rådande statsfinansiella läge har det ansetts angeläget att icke belasta statsbudgeten med utgifter av den storleksordning, som erfordras om forskningsverksamheten skall giva ett med hänsyn till byggnadsverksamhetens samhällsekonomiska betydelse godtagbart resultat. Från dessa utgångspunkter har promemorian velat anvisa en annan väg för forskningens finansiering. Det har sålunda föreslagits, att forskningen skall finansieras genom en särskild avgift, som skall påläggas arbetsgivarna i byggnadsfacket. De härigenom inflytande medlen skall stå till förfogande för ett nytt centralt organ, i vilket en stark representation skall tillkomma de intressegrupper, som tillskjuter rörelsekapitalet, samt arbetsmarknadsparterna. Staten skall å sin sida bestrida kostnaderna för driften av centralorganet. Jag ansluter mig helt till de i promemorian angivna synpunkterna i dessa hänseenden och biträder därför till en början de i promemorian gjorda förslagen, att en byggnadsforskningsavgift skall uttagas samt att en särskild nämnd skall inrättas för att med anlitan av de influtna medlen främja verksamheten på förevarande område.»

Formen för statens insats.

Huvudpromemorian.

»För staten beräknas icke några på avlöningssummor grundade försäkringsavgifter, varför byggnadsforskningsavgift för staten ej kan debiteras och uppbäras på samma sätt som i fråga om av annan arbetsgivare bedriven sådan verksamhet. Härtill kommer, att staten tillskjuter avsevärda

belopp för forskning på dessa och angränsande områden dels genom anslag till det centrala byggnadsforskningsorganet, dels genom egen forsknings- och utredningsverksamhet inom statliga myndigheter, institutioner och andra organ och dels genom bidrag till halvstatliga eller enskilda organisationer. Med hänsyn till dessa förhållanden bör någon byggnadsforskningsavgift icke uttagas av staten.»

Yttrandena.

Svenska byggnadsindustriförbundet, svenska byggnadsentreprenörföreningen, forskningskommittén, ingenjörsvetenskapsakademien, Chalmers tekniska högskola samt svenska väg- och vattenbyggares riksförbund föreslår, att även staten skall erlägga byggnadsforskningsavgift. Det framhålles, att vid en sådan anordning några anslag å riksstaten icke behöver anvisas. Kostnaderna för nämndens centrala organisation skulle i så fall bestridas av fondmedel.

Statskontoret, som finner det lämpligt att en avgift på i promemorian föreslaget sätt uttages av byggnadsproducenterna, säger sig helst ha sett, att en dylik avgift utgått jämväl å den i statlig regi bedrivna byggnadsverksamheten. Då en bidragsplikt för statsverket icke kan genomföras utan visst administrativt merarbete, finner ämbetsverket emellertid övervägande skäl tala för att statens medverkan i fortsättningen sker i form av anslag å riksstaten. Härvid uppställer sig frågan, huruvida detta tillskott skall, såsom i promemorian förutsatts, disponeras för driften av den centrala administrationen eller om den skall ingå i den tilltänkta fonden. Statskontoret tvekar i fråga om den förstnämnda utvägen; det förefaller som om gränsdragningen mellan den centrala administrationen och verksamheten i övrigt i viss mån måste bli flytande. Härtill kommer, att det icke ur alla synpunkter skulle vara lyckligt med en grupp anställda med rent statliga tjänster och en annan grupp, för vilka anställningsvillkoren skulle erhålla en delvis annan karaktär. Det anförda leder närmast till att det statliga tillskottet, å driftbudgeten upptaget som ett obetecknat anslag, bör tillföras fonden. Detta anslag bör upptagas till 390 000 kronor eller i stort sett vad som för innevarande budgetår anvisats till forskningskommittén och dess verksamhet. En dylik anordning bör emellertid förbindas med det villkoret, att Kungl. Maj:t årligen fastställer stat för fondmedlens disposition, avseende jämväl kostnaderna för den förordade nämnden med därtill hörande kansliorganisation.

En reservant inom statskontoret (t. f. statskommissarien Lundh) anför, att ett stödande av forskningsverksamheten synes, om förutsättningar icke finnes för skapandet av ett byggnadsforskningsinstitut i analogi med exempelvis textilforskningsinstitutet, böra finansieras genom anslag å driftbudgeten.

Departementschefen.

»Vad därefter beträffar formen för statens insats har från åtskilliga håll hävdats, att denna borde ske på så sätt att även staten erlade forskningsavgift. I promemorian har emellertid enligt min mening anförts bärande skäl för att staten skall vara befriad från skyldigheten att erlägga sådan avgift. Jag tillstyrker därför även på denna punkt promemorians förslag och utgår ifrån att statens bidrag skall lämnas i form av anslag på driftbudgeten. Jag vill tillägga, att jag förutsätter att statens andel i kostnaderna i stort sett motsvarar beloppen av de nuvarande anslagen. Det är icke möjligt att utan vidlyftig utredning skapa sig en uppfattning om vilka kostnader staten skulle ådraga sig om statens bidrag toge form av byggnadsforskningsavgift. Härför erfordras nämligen en redovisning av i vilken utsträckning statlig byggnadsverksamhet sker i egen regi resp. genom anlåtande av enskilda företagare. Då emellertid staten i mycket stor utsträckning anlitar enskilda entreprenörer för sin byggnadsverksamhet torde man ha anledning antaga, att statens tillskott genom en byggnadsforskningsavgift icke skulle bli högre än de anslag, som enligt mitt förslag skall anvisas för byggnadsforskningen.»

Motionerna.

I *motionerna I: 420 och II: 551* yrkas under A., att ändringar skall vidtagas i den föreslagna förordningen angående byggnadsforskningsavgift. Bl. a. bör tredje stycket 1 §, vilket stadgar att staten är från avgiftsskyldighet befriad, enligt motionärernas mening utgå. I anslutning härtill föreslås i motionerna vissa tillägg till 2 och 3 §§. Till stöd för nämnda yrkande anför motionärerna huvudsakligen följande.

»Det torde inte behöva innebära något betungande merarbete för de få statliga verk som blir berörda att själva redovisa sin byggnadsforskningsavgift direkt till fonden. De statliga verk som kan komma i fråga begränsar sig huvudsakligen till byggnadsstyrelsen, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, järnvägsstyrelsen och vattenfallsstyrelsen samt i mindre utsträckning sådana verk som lotsstyrelsen, telegrafstyrelsen, fortifikationsförvaltningen och domänstyrelsen. Eftersom dessa verk ändock uppgör för ändamålet lämpad statistik över sina arbetare, finnes ingen anledning förmoda, att en beräkning av byggnadsforskningsavgiften exempelvis årsvis i efterskott skulle innebära några extra omkostnader för verken i fråga. — — — Ur allmän rättvisesynpunkt synes det riktigare att de medel med vilka staten deltar i finansieringen av byggnadsforskningen uttages som en avgift på samma sätt som när det gäller kommuner och enskilda. Den i propositionen gjorda avgränsningen innebär, att entreprenadverksamhet försättes i en än mer ogynnsam ställning gentemot statens byggande i egen regi. Eftersom byggnadskostnaderna för eu industri alltid återverkar på pri-

serna på produkterna kommer även här statlig företagsamhet att få en orättmätig favör.»

Vilka verksamhetsgrenar bör avgiftsbeläggas?

Huvudpromemorian.

»Då det gäller att avgöra vilka verksamhetsgrenar som skall påläggas byggnadsforskningsavgift bör man med hänsyn till den avsedda samordningen med debiteringen av olycksfallsförsäkringsavgifterna som utgångspunkt taga den gruppindelning efter vilken premiedebiteringen sker inom riksförsäkringsanstalten. Avgift bör endast uttagas för den arbetskraft, som vid debitering av olycksfallsförsäkringspremie hänföres till någon av de verksamhetsgrenar, för vilka byggnadsforskningsavgift skall utgå, således exempelvis icke kontorspersonal i den mån denna debiteras särskilt och med anlitande av premietariffen för kontorspersonal.

I den för premiedebiteringen av större arbetsgivare gällande tariffen finnes upptagna följande verksamhetsgrenar med underavdelningar.

Byggnadsverksamhet.

A. Grundläggnings- och rivningsarbete.

1. betonggjutning med jordschaktning, inkl. sprängningsarbete,
2. pålningsarbete,
3. rivningsarbete,
4. stenarbete.

B. Husbyggnader.

1. av sten, tegel eller betong,
2. av trä,
3. fabriksbyggnad,
4. kyrkobyggnad.

C. Järnvägs-, väg- och brobyggnader.

1. brobyggnad,
2. djupborrning,
3. gatubyggnad,
4. jordschaktning, inkl. dikesgrävning,
5. järnvägsbyggnad,
6. landsvägsbyggnad, inkl. vägunderhåll,
7. schaktsänkning,
8. staknings- och avvägningsarbete,
9. tunnelbyggnadsarbete.

D. Vattenbyggnader.

- 1—7 underavdelningar.

E. Linjebyggnad för elektrisk kraftöverföring.

- 1—2 underavdelningar.

F. Byggnadsyrken.

1. asfalllägningsarbete,
2. glasmästeri,
3. golvlägningsarbete (ej plattsättning),
4. installering av telegraf-, telefon- och elektriska ledningar, såväl inom- som utomhus,
5. kakelugnsmakeri,
6. murningsarbete i mindre omfattning,
7. måleri såväl i verkstad som in- och utvändigt å byggnader,
8. reveteringsarbete,
9. snickeriarbete,
10. stenhuggeriarbete (ej grundläggning),
11. stuckatörarybete,
12. takarbete,
13. timringsarbete,
14. plattsättning.

G. Övrig hithörande verksamhet.

1. brunnsgrävningsarbete,
2. entreprenadarbete (större byggnadsarbeten och anläggningar),
3. uppförande av järnkonstruktioner,
4. montering och demontering av maskiner,
5. rengöring av bostäder, fönster och fasader,
6. skorstensbyggnadsverksamhet,
7. skorstensfejarverksamhet,
8. ställningsbyggnadsarbete.

Av de uppräknade verksamhetsgrenarna synes de under följande nummer icke böra avgiftsbeläggas, nämligen C 2, C 3, C 4, såvitt rör dikesgrävning, C 5, C 6, C 8, C 9, D 1—7, E 1—2, G 1, G 4, G 5 och G 7.

Å andra sidan bör jämväl vissa verksamhetsgrenar under yrkesgruppen metallindustri avgiftsbeläggas, nämligen

bleck- och plåtslageri med takarbete samt
installation av gas-, vatten-, värme- och avloppsledningar.»

Departementschefen.

»I promemorian har med utgångspunkt från riksförsäkringsanstaltens premietariff för större arbetsgivare närmare angivits vilka verksamhetsgrenar, som skall beläggas med byggnadsforskningsavgift. I icke obetydlig omfattning har i remissyttrandena föreslagits, att verksamheten skall få avse hela byggnads- och anläggningsfacket, framför allt även väg- och vattenbyggnadsarbeten. Jag är emellertid icke f. n. benägen att biträda dessa synpunkter. Jag anser nämligen att verksamheten tills vidare bör inriktas på problem, som har anknytning till husbyggnadsområdet. Innan närmare erfarenheter vinnes av den nya verksamheten kan det icke anses försvarligt att giva densamma en så stor omfattning som man tänkt sig i nyssnämnda yttranden.

Från åtskilliga håll har påtalats, att vissa gränsdragningssvårigheter och andra otillfredsställande tillämpningsproblem kommer att uppstå om avgiftsplikten avgränsades inom premietariffens verksamhetsgrenar på sätt i promemorian föreslagits. Vad härutinnan under remissbehandlingen anförts är otvivelaktigt värt beaktande. Det är givet att anknytningen till riksförsäkringsanstaltens premietariff icke ur alla synpunkter kan betraktas som idealisk; tariffen är ju utarbetad för en helt annan uppgift än den för vilken den enligt förevarande förslag skall komma att användas. I likhet med riksförsäkringsanstalten anser jag dock, att den enda framkomliga vägen vid en anknytning till premiedebiteringen är att föreskriva att avgift skall av arbetsgivaren erläggas för varje arbetare som vid premiedebiteringen hänförs till sådan i premietariffen införd verksamhetsgren som skall vara avgiftsbelagd. Betydande förbättringar i de i remissyttrandena angivna hänseendena kan dock åstadkommas genom att ytterligare vissa verksamhetsgrenar befrias från avgiftsskyldighet. I fråga om yrkesgruppen »Byggnadsverksamhet» har jag funnit, att undergruppen »A. Grundläggnings- och rivningsarbete» bör undantagas från avgiftsplikt; denna grupp, vars medtagande framför andra skulle förorsaka svårigheter i angivna hänseenden, sysselsätter enligt 1949 års försäkringsstatistik endast 449 årsarbetare, anställda hos s. k. större arbetsgivare. Även medräknat antalet till motsvarande grupp hänförda arbetare, som är anställda hos s. k. mindre arbetsgivare, representerar här ifrågavarande verksamhetsgrenar en synnerligen ringa del av arbetarkåren inom byggnadsfacket. Vidare bör hela undergruppen »C. Järnvägs-, väg- och brobyggnader» undantagas. I fråga om undergruppen »G. Övrig hithörande verksamhet» ansluter jag mig till promemorians förslag. Avgiftsbelagda bör således i fråga om »Byggnadsverksamhet» endast vara följande verksamhetsgrenar: undergruppen »B. Husbyggnader», undergruppen »F. Byggnadsyrken» samt av undergruppen »G. Övrig hithörande verksamhet» följande specialgrupper, nämligen entreprenadarbete, uppförande av järnkonstruktioner, skorstensbyggnadsverksamhet och ställningsbyggnadsarbete. I fråga om entreprenadverksamhet bör dock föreskrivas, att sådan verksamhet endast skall vara avgiftsbelagd i den mån den avser verksamhet, för vilken enligt bestämmelserna i övrigt avgiftsplikt skall föreligga. Slutligen bör under yrkesgruppen »metallindustri» i nära överensstämmelse med promemorians förslag avgiftsbeläggas bleck- och plåtslageri i samband med husbyggnadsarbete samt installation av gas-, vatten-, värme- och avloppsledningar. En fullständig förteckning över avgiftsbelagda verksamhetsgrenar bör införas i vederbörlig tillämpningskungörelse; ett utkast härtill fogas som bilaga till detta protokoll.»

Motionerna.

I *motionerna I: 420 och II: 551* yrkas under A. den ändringen utöver vad ovan nämnts angående avgiftsskyldighet för staten, att det i propositionsförslaget 2 § angivna beloppet »tjugu» kronor skall utbytas mot beloppet »femton» kronor. Yrkandet betingas av att motionärerna anser, att all byggnads- och anläggningsverksamhet bör avgiftsbeläggas. De har uppskattat antalet årsarbetare, som i propositionen undantagits, till i runt tal 25 000 medan det antal som hänförts till enligt propositionen avgiftsbelagd verksamhet beräknats till omkring 85 000. Att på detta sätt undantaga en femtedel av verksamheten från forskningsavgift medför enligt motionärernas mening stora olägenheter. Sedan motionärerna exemplifierat dessa olägenheter anför de följande.

»Under förutsättning att all byggnadsverksamhet medtages skulle de här exemplifierade svårigheterna försvinna. Dessutom skulle en betydande förenkling i debiteringen vinnas genom att varken företagare, kommuner eller riksförsäkringsanstalten behövde lägga ned något extra arbete på att granska dagsverkslistorna och dag för dag skilja av icke avgiftsbelagt arbete från avgiftsbelagt. Den besparing i administrationsarbete man på detta sätt åstadkommer torde kunna räknas i 100 000-tals kronor.

Om all byggnadsverksamhet avgiftsbelades, skulle den avgiftsbelagda verksamheten tillföras ytterligare ca 25 000 årsarbetare. En uttaxering av 15 kronor per årsarbetare skulle då ge samma totalbelopp som departementschefen föreslagit. Därvid skulle man också vinna att man genom ett lägre belopp per årsarbetare och en vidgad bas för utbetalningen inte belastade det redan tidigare genom höga byggnadskostnader betungade bostadsbyggandet så hårt som annars skulle bli fallet.»

Dispositionen över avgiftsmedlen.**Departementschefen.**

»Genom avgiften inflytande medel bör på sätt i promemorian angivits överföras till en fond, benämnd byggnadsfackets forsknings- och rationaliseringsfond, vilken skall förvaltas av statskontoret.

Statskontoret anser, att nämnden icke bör få fritt disponera över fondmedlen; ämbetsverket menar, att Kungl. Maj:t, på sätt hittills skett beträffande de till byggnadsforskningskommittén anvisade forskningsmedlen, bör besluta om disposition, då fråga är om engångsbidrag överstigande 20 000 kronor och periodiskt bidrag överstigande 10 000 kronor. Enligt min mening bör emellertid forskningsverksamheten icke dirigeras av Kungl. Maj:t. Det är av vikt att nämnden får i väsentlig mån råda över verksamhetens inriktning i fråga om såväl de stora linjerna som de smärre detal-

jerna. Den bör därför på egen hand få disponera över fondmedlen. Jag förutsätter emellertid, att nämnden skall till chefen för socialdepartementet halvårsvis i förväg avgiva en preliminär plan för verksamheten. Vad nu sagts gäller dock endast själva forskningen; uppkommer behov att från fondmedel bestrida utgifter, som hänför sig till verksamheten inom nämndens kansli, bör Kungl. Maj:ts medgivande inhämtas.»

Nämndens arbetsuppgifter.

Departementschefen.

»Jag övergår nu till vissa frågor rörande nämndens arbetsuppgifter. Framför allt de organ, som företräder den vetenskapliga forskningen, har ansett att grundforskningens betydelse icke tillräckligt beaktats i promemorian. Enligt denna skall nämnden nämligen i första hand vara inställd på praktiskt utvecklingsarbete, som ger relativt snabba resultat. Man har emellertid menat att grundforskningen är oundgänglig för hela utvecklingen inom byggnadsfacket. I vissa fall har man därjämte ansett att behovet av forskning på konstruktionsområdet förbisetts i promemorian. Vidare har en viss osäkerhet gjort sig gällande i fråga om på vad sätt nämnden skall taga befattning med rationaliseringsproblemen. Jag förutsätter att nämndens verksamhet icke skall bindas genom detaljerade direktiv. I stället bör det, som jag i annat sammanhang nyss antytt, överlåtas åt nämnden att själv bedöma i vilken form och på vilka arbetsområden nämndens insats från tid till annan skall göras. Om granskningen av den i det föregående nämnda planen ger anledning därtill, bör Kungl. Maj:ts dock kunna ge anvisningar rörande verksamhetens inriktning.»

Motionerna.

I *motionerna I: 420 och II: 551* hävdas, att vissa i motionerna angivna exempel på undersökningar, som understötts av forskningskommittén, vore att hänföra till icke avgiftsbelagda arbetsområden, inom vilka den föreslagna nämnden icke ägde anslå medel till forskning. I anslutning härtill anför motionärerna följande.

»Det synes oss inte rationellt, att den enda institution som stöder här ovan exemplifierad forskning vid sin ombildning till ett permanent organ lämnar dessa väsentliga arbetsuppgifter utanför sitt verksamhetsområde. Årligen investeras i landet lika mycket i sådana anläggningar som här avses — cirka 2 miljarder kronor — som i bostäder och övrig hushygnadsverksamhet var för sig. Detta torde kunna anföras såsom ett tillräckligt skäl för att nämndens verksamhet bör utvidgas att omfatta även dessa områden. Därtill kommer att resultaten från forsknings- och rationalise-

ringsverksamheten på det ena området oftast är direkt tillämpbara eller idégivande för verksamheten på det andra, varför det inte finns någon anledning att särskilja dessa arbetsuppgifter och splittra byggnadsforskningen på flera organ.»

I *motionerna I: 418 och II: 550* betonas vikten av att den föreslagna nämnden icke begränsade sin verksamhet till att avse enbart eller ens huvudsakligen rationalisering av produktionen. Detta borde visserligen vara den ena av nämndens huvuduppgifter; den andra borde vara att åstadkomma en sänkning av de årliga driftkostnaderna, enkannerligen bränslekostnaderna. Riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap eller annan myndighet som framdeles kunde få ansvaret för bränsleförsörjningen borde därför vara representerad i nämnden.

Tidpunkten för nämndens inrättande. Nämndens organisation. Anslagsäskanden.

Departementschefen.

»Byggnadsforskningsavgiften bör införas fr. o. m. den 1 januari 1954. Först under andra kvartalet av år 1954 torde något genom avgiftens inflytande mera betydande belopp komma att bli tillgängligt för sitt ändamål. Under större delen av budgetåret 1953/54 måste därför den pågående forskningsverksamheten finansieras i den hittills gällande ordningen. Statens kommitté för byggnadsforskning anser, att den nya nämnden icke bör träda i verksamhet förrän den 1 juli 1954 och förutser vissa omställningssvårigheter för den händelse omorganisationen sker redan vid ingången av budgetåret 1953/54. Gentemot dessa synpunkter vill jag anföra, att ett omfattande förberedelsearbete måste göras undan, innan forskningsverksamheten kan vidgas till det nya formatet. Den nya nämndens verksamhet bör därför taga sin början i god tid före omställningen. Under sådana förhållanden förefaller det lämpligast, att nämnden avlöser forskningskommittén redan den 1 juli 1953. Nämnden kan då under nästa budgetår dels fortsätta den från kommittén övertagna forskningsverksamheten och dels planera den fortsatta forskningen så att denna omedelbart kan sättas i gång när tillräckligt stort kapital influtit till fonden. Jag vill i detta sammanhang tillägga, att det bör vara nämnden angeläget att låta fullfölja de forskningsarbeten, som kommittén igångsatt, även om arbetet icke anses ligga i linje med nämndens eget forskningsprogram.

Jag föreslår alltså, att statens kommitté för byggnadsforskning den 1 juli 1953 skall avlösas av ett mera permanent organ; detta bör erhålla namnet statens nämnd för byggnadsforskning.

I fråga om nämndens sammansättning ansluter jag mig till vad i pro-

memorian föreslagits, dock med den ändringen att antalet ledamöter bör — förutom chefen för nämndens kansli — utgöra tretton.

Vad beträffar nämndens personal har i promemorian beräknats ett behov av 1 överdirektör i Cp 17, 1 byrådirektör i Cp 9, 1 ingenjör med arvode motsvarande högst 31 löneklassen, 2 ingenjörer med arvoden motsvarande högst 29 löneklassen, 1 sekreterare med arvode motsvarande högst 27 löneklassen, 1 förste kansliskrivare i Ce 17, 1 kanslibitråde i Ce 11 samt 2 biträden i reglerad befordringsgång. Avlöningskostnaderna har beräknats, inklusive visst belopp för tillfällig personal, till ca 190 000 kronor för år. Jag har i stort sett intet att erinra mot den i promemorian gjorda beräkningen av personalbehovet. Vad beträffar anställningsformerna vill jag föreslå, att — förutom biträdespersonalen — endast chefen för nämndens kansli lönegradsplaceras. Övrig teknisk personal bör vara arvodesanställd. Såsom statens kommitté för byggnadsforskning anfört, bör de s. k. ingenjörstjänsterna — och härmed avser jag även den tjänst som enligt promemorian skulle uppföras som en byrådirektörstjänst — icke förbehållas enbart personer med civilingenjörsexamen. Chefen för kansliet bör placeras i Cp 15 och erhålla tjänstebeteckningen föreståndare. I stället för en tjänst som förste kansliskrivare bör inrättas en tjänst som kansliskrivare i Ce 15; i övrigt har jag intet att erinra mot promemorians förslag i fråga om biträdestjänsternas lönegradsplacering.

Nämnden förutsättes förfoga över dels ett avlöningsanslag, avsett för personalen vid nämndens kansli, och dels vissa medel, avsedda för bestridande av kostnaderna för själva forskningsverksamheten, nämligen dels ett statligt anslag till byggnadsforskning och dels fondmedlen. Den nuvarande forskningskommittén förfogar över dels ett anslag till sin egen verksamhet och dels ett anslag till forskning. Forskningsanslaget må vid behov tagas i anspråk för att förstärka personalen vid kommitténs centrala organisation; härför erfordras dock Kungl. Maj:ts medgivande i det enskilda fallet. På samma sätt bör de forskningsmedel, som står till den nya nämndens förfogande, kunna vid behov anlitas till förstärkning av nämndens personal, förutsatt att Kungl. Maj:t medgiver detta i varje särskilt fall. Med utgångspunkt från vad nu sagts finner jag vidare, att under ett för nämnden avsett avlöningsanslag icke bör redovisas annan personal än den lönegradsplacerade. Övrig för nämndens kansli erforderlig personal, således bl. a. de arvodesanställda teknikerna och sekreteraren, bör avlönas från forskningsmedel; beträffande arvodenas storlek bör Kungl. Maj:t meddela beslut från fall till fall.

Nämndens föreståndare bör givetvis tillsättas av Kungl. Maj:t. I övrigt bör i fråga om avlöningsanslaget gälla, att Kungl. Maj:t skall meddela beslut rörande arvodenas storlek i varje särskilt fall, där fråga är om arvode av 1 000 kronor eller mera för månad.

Ordföranden bör erhålla arvode med 1 800 kronor för år, varjämte envar av de övriga ledamöterna utom föreståndaren bör uppbära 30 kronor för sammanträdesdag. Ledamöterna bör åtnjuta resekostnads- och traktementsersättning enligt klass I A i resereglementet. Med den av mig föreslagna utvidgningen av antalet nämndledamöter från 11 till 13 bör medelsbehovet till nu nämnda arvoden beräknas till ca 6 100 kronor för år.

För nämndens verksamhet bör å riksstaten uppföras tre särskilda anslag, nämligen ett förslagsanslag till nämndens avlöningar, ett förslagsanslag till nämndens omkostnader och ett reservationsanslag till byggnadsforskning. Dessa anslag skall tillsammans representera statens insats för den genom nämnden bedrivna forskningsverksamheten. För innevarande budgetår har till den nuvarande forskningskommitténs verksamhet avsatts tillhopa 388 000 kronor; med hänsyn till de lönejusteringar, vilka följt av 1952 års löneökning, kan dock anslagsbelastningen i realiteten uppskattas till ca 395 000 kronor. Vid beräkningen av anslagsbehovet till nämnden för nästa budgetår utgår jag ifrån, att statens tillskott till forskningsverksamheten i stort sett skall vara oförändrat; det blir således här huvudsakligen fråga om att bestämma medlens fördelning på de tre angivna anslagen.»

Anslagen bör enligt departementschefen uppföras med följande belopp, avlöningsanslaget med 68 100 kronor, omkostnadsanslaget med 52 000 kronor samt anslaget till byggnadsforskning med 275 000 kronor. Departementschefen har i propositionen närmare angivit skälen för nämnda anslagsberäkningar.

Motionerna.

I *motionerna I: 420* och *II: 551* anföres följande skäl mot propositionens förslag i fråga om nämndens personal och tidpunkten för nämndens inrättande.

»Det synes väsentligt gynnsammare om omkostnaderna för nämndens sekretariat helt kunde bestridas av den fond som kommer att bildas genom de inflytande avgifterna och att därvid tjänstemännen på sekretariatet ej lönegradsplacerades enligt den statliga löneplanen utan att samtliga tjänster tillsattes av nämnden ensam och med de anställningsförhållanden den finner lämpliga. Man får därvid möjlighet att för en och samma tjänst anpassa löneförmånerna efter tjänstinnehavarens personliga kvalifikationer. Tjänstemännen bör kunna erhålla pension enligt de principer som gäller för pensionering genom exempelvis Svenska personal pensionskassan. Detta skulle bättre ansluta sig till inom byggnadsindustrien i övrigt gällande anställningsförhållanden. Industrien skulle på detta sätt kunna tillföra nämnden de erfarenheter som erfordras vid lösandet av en speciell uppgift genom att en härför lämpad person under någon tid övergår till nämnden.

Likaså kommer forskningen på ett smidigt sätt att kunna bidra till det praktiska utvecklingsarbetet genom att nämndens personal efter någon tid kommer ut i industrien för att där meddela sina rön. Det synes således som om detta utbyte av tjänstemän mellan industrien och nämnden i hög grad skulle gagna utvecklingsarbetet. Det är uppenbart att detta utbyte inte bör ske med allt för korta tidsintervaller.

Under förutsättning att riksdagen bifaller förslaget till fondens disposition och sekretariattjänstemännens anställningsförhållanden kommer emellertid att uppstå vissa omställningssvårigheter till dess fondmedlen finns disponibla. Vi vill därför föreslå att forskningskommitténs verksamhet får fortgå oförändrad till den 30 juni 1954 varefter nämnden efter denna tidpunkt övertager kommitténs verksamhet, och att under budgetåret 1953/54 det under femte huvudtiteln i årets statsverksproposition föreslagna förslagsanslaget på 65 000 kronor samt reservationsanslaget på 350 000 kronor får användas för forskningskommitténs verksamhet. Under detta budgetår hinner då omorganisationen göras på ett sådant sätt, att några omställningssvårigheter inte behöver uppstå.

Som lämpligt namn på den nya nämnden vill vi föreslå svenska byggnadsforskningsnämnden.»

Utskottet.

Som framgår av den ovan lämnade redogörelsen för propositionens huvudsakliga innehåll föranledes det framlagda förslaget av önskvärdheten att i rådande läge kraftigt främja byggnadsforskningen. Det anses, att byggnadsindustrien till följd av sin struktur icke utan vidare kan i erforderlig mån själv lösa sina forskningsproblem. Statens medverkan i en eller annan form bedömes nödvändig. Enligt vissa yttranden över den till grund för propositionen liggande huvudpromemorian borde byggnadsforskningen till och med betraktas som en rent statlig angelägenhet och kostnaderna för forskningen alltså helt bestridas över statsbudgeten genom skatter eller andra statsmedel. Departementschefen har icke velat gå så långt. Propositionens förslag innebär i stort sett att staten skall medverka endast så till vida, att staten av kommuner och enskilda arbetsgivare inom byggnadsbranschen uttager avgift för bestridande av kostnaderna för en i propositionen föreslagen forskningsnämnd samt därjämte själv betalar viss del av kostnaderna.

Det synes utskottet otvivelaktigt att behovet av forskning inom byggnadsbranschen är stort. Med hänsyn härtill hälsar utskottet med tillfredsställelse förslaget att inrätta ett forskningsorgan så utrustat att det kan i väsentlig mån intensifiera byggnadsforskningen.

Enligt utskottets mening kan — vid det förhållandet att byggnadsindustrien icke utan statens medverkan förmår effektivt stödja byggnads-

forskningen — skäl anföras för att alla för forskningen behövlige medel borde tagas ut skattevägen och anslås å driftbudgeten. Principiella betänkligheter kan möta mot att låta utgifter till allmänna ändamål bli beroende av inkomster, vilkas storlek det ej är möjligt att med säkerhet beräkna. Mot dylika anordningar må framför allt riktas den anmärkningen, att disposition av allmänna medel icke kan rättfärdigas av enbart den omständigheten att dylika medel influtit. Medel, som genom statsmakternas beslut uttages från vissa persongrupper, bör få användas allenast i den utsträckning statsmakterna finner behov av medlen föreligga. Emellertid torde i förevarande fall avsikten just vara att staten icke skall annat än i undantagsfall bestämma omfattningen eller inriktningen av den verksamhet, som bekostas med inflytande avgiftsmedel. Departementschefen, som ansett det angeläget att icke belasta statsbudgeten med utgifter av den storlek ett totalt bestridande av kostnaderna för forskningen skulle medföra, har enligt propositionen uttalat, att ifrågakvarande forskningsverksamhet icke bör dirigeras av Kungl. Maj:t. Propositionens förslag om byggnadsforskningsavgift torde vidare, enligt vad propositionen ger vid handen, i stor utsträckning ha biträts av byggnadsbranschens organisationer. Med hänsyn härtill kan den i propositionen föreslagna anordningen sägas mindre gå ut på en pålaga än tillhandahålla ett på grund av byggnadsindustriens struktur önskvärt bistånd från statens sida i syfte att ifrågakvarande industri skall kunna själv åvägabrinda erforderlig forskning. Av nu anförda skäl finner sig utskottet kunna godtaga den sammankoppling av inkomster och utgifter, som det framlagda förslaget innebär.

I motionerna I: 419 och II: 552 hävdas, att många av de problem, som är förbundna med ett genomförande av propositionens förslag, icke fått en tillfredsställande lösning. Motionärerna anser, att frågan om stöd till byggnadsforskningen bör underkastas ny utredning, och hemställer om avslag å propositionen. Utskottet vill i detta sammanhang framhålla, att byggnadsforskningen utgör en viktig hävstång, när det gäller att sänka byggnadskostnaderna. Skyndsamt vid främjandet av forskningen är därför i hög grad påkallad. En ny utredning skulle emellertid innebära, att intensifieringen av forskningen fördröjes. Utskottet kan därför icke ansluta sig till yrkandena i nyssnämnda motioner.

På grund av vad nu sagts vill utskottet — med avstyrkande av motionerna I: 419 och II: 552 — i princip tillstyrka propositionens förslag att en byggnadsforskningsavgift skall uttagas och en nämnd för byggnadsforskning inrättas.

I fråga om propositionens förslag till närmare utformning av stödet åt byggnadsforskningen vill utskottet anföra följande.

Vad först angår formen för statens insats, utöver det att staten

ombesörjer byggnadsforskningsavgiftens uttagande hos kommuner och enskilda, har i propositionen föreslagits, att statens medelsbidrag skall lämnas genom anslag på driftbudgeten. De för nästa budgetår begärda medlen uppgår till sammanlagt 395 100 kronor. Som skäl för att staten till skillnad från kommuner och enskilda icke skall betala byggnadsforskningsavgift har departementschefen främst åberopat att byggnadsforskningsavgift å statlig byggnadsverksamhet icke kan uppbäras i anslutning till uppbörd av olycksfallsförsäkringsavgift, eftersom staten icke erlägger sådan avgift. Det är, framhåller departementschefen vidare, icke möjligt att utan vidlyftig utredning skapa sig en uppfattning om vilka kostnader staten skulle ådraga sig, om statens byggnadsverksamhet skulle avgiftsbeläggas. Man torde emellertid enligt departementschefens mening ha anledning antaga, att statens tillskott genom byggnadsforskningsavgifter icke skulle bli högre än ovan nämnda anslag å 395 100 kronor.

I motionerna I: 420 och II: 551 anföres häremot, att de statliga myndigheter som skulle beröras, därest avgift lades på statens byggnadsverksamhet, kunde själva redovisa byggnadsforskningsavgiften utan samband med olycksfallsförsäkringsavgift. Ur allmän rättvisesynpunkt synes det motionärerna riktigare att de medel, med vilka staten skall delta i finansieringen av byggnadsforskningen, uttages som en avgift.

Utskottet vill utöver här redovisade synpunkter i fråga om formen för statens insats anföra, att om staten ej stöder forskningen genom anslag, lär nöjaktig möjlighet icke föreligga att bereda kanslipersonal hos nämnden den trygghet som placering i statlig lönegrad innebär. I propositionen föreslås, att chefen för nämndens kansli och biträdespersonalen på kansliet skall lönegradsplaceras. I här avsedda båda motioner har, med motionärernas inställning i anslagsfrågan, förordats att all personal skall anställas av nämnden med de anställningsförhållanden, nämnden finner lämpliga.

Enligt utskottets uppfattning talar de starkaste skälen för att staten icke skall erlägga byggnadsforskningsavgift. I stället för att betala sådan avgift bör staten såsom i propositionen föreslås genom anslag till avlöningar m. m. stödja byggnadsforskningen.

Frågan om vilka verksamhetsgrenar som skall avgiftsbeläggas har dryftats ingående i promemorian, remissyttrandena, departementschefsanförandet och även i vissa motioner. Departementschefen, som anser att den föreslagna forskningsverksamheten tills vidare bör inriktas på problem som har anknytning till husbyggnadsområdet, har tagit den ståndpunkt till frågan som utvisas av ett vid propositionen fogat utkast till kungörelse med tillämpningsbestämmelser till förordningen angående byggnadsforskningsavgift. Denna ståndpunkt innebär bl. a. att järnvägs-, väg- och brobyggnader, vattenbyggnader samt linjebyggnad för elektrisk kraftöverföring undantages från avgiftsskyldighet. I vissa remissyttranden samt i motio-

nerna I: 420 och II: 551 förordas, att all byggnads- och anläggningsverksamhet skall avgiftsbeläggas. Åtskilliga skäl andrages till stöd härför. Enligt utskottets uppfattning är det riktigt att på sätt i propositionen föreslagits tills vidare begränsa arbetsfältet. Skulle erfarenheterna av stödet åt husbyggnadsforskningen bli goda, torde statsmakterna ånyo böra överväga, om icke annan byggnadsforskning kan främjas på samma sätt som husbyggnadsforskningen och om alltså icke vissa nu undantagna verksamhetsgrenar bör avgiftsbeläggas.

Statens kommitté för byggnadsforskning skall, som redan antytts, enligt propositionen ersättas av en statens nämnd för byggnadsforskning. I huvudpromemorian och remissyttrandet har åtskilliga synpunkter framförts beträffande den föreslagna nämndens arbetsuppgifter. Enligt huvudpromemorian bör nämnden bereda rationaliseringsfrågor en med forskningen likställd plats. Forskningskommittén m. fl. framhåller däremot såsom angeläget att produktionsteknisk forskning snarare än rationalisering främjas av nämnden. Enligt bränsleutredningen bör det med hänsyn till landets läge i fråga om bränsleförsörjningen vara en huvuduppgift för nämnden att behandla de bränsleekonomiska problemen. Gentemot uttalanden av dylik art betonar departementschefen att det bör åt nämnden överlåtas att själv bedöma i vilken form och på vilka arbetsområden nämndens insats från tid till annan skall göras. Kungl. Maj:t bör dock enligt propositionen kunna ge anvisningar rörande verksamhetens inriktning.

I motionerna I: 418 och II: 550 framföres synpunkter liknande bränsleutredningens nyss återgivna. Representant för bränslemyndighet borde enligt motionärernas mening ingå i nämnden. I motionerna I: 420 och II: 551 anföres, i konsekvens med vad motionärerna yrkat beträffande vilka verksamhetsgrenar som borde avgiftsbeläggas, att det ej vore rationellt att lämna väsentliga arbetsuppgifter, avseende annat än husbyggnad, utanför nämndens arbetsområde.

Utskottet, som förutsätter att Kungl. Maj:t endast i undantagsfall finner nödvändigt att ge nämnden sådana anvisningar som omnämnas i propositionen, kan i likhet med departementschefen icke finna lämpligt att nämndens verksamhet bindes genom detaljerade direktiv. Nämnden bör erhålla samma frihet som andra forskningsanstalter. Med hänsyn till det sagda torde det ej vara nödvändigt att precisera vad som menas med forskning i motsats till rationalisering eller att fastslå, i vilken mån nämnden har att ägna sig åt rationaliseringsfrågor. Det bör vara nämnden obetaget att utsträcka sin verksamhet till samtliga de områden, där den finner sig kunna genom undersökningar eller försök av skilda slag göra en insats för främjande av husbyggnadsverksamheten i landet. Av vad utskottet här anfört följer att utskottet icke vill uttala någon bestämd mening i vad mån nämnden bör, såsom i motionerna I: 418 och II: 550 förordats, in-

rikta sin verksamhet på att söka åstadkomma en sänkning av bränslekostnaderna. De i motionerna anförda synpunkterna synes emellertid beaktansvärda. Skulle i enlighet med dessa synpunkter nämndens forskningsuppgifter komma att avse också bränslekostnaderna, bör givetvis erforderlig sakkunskap på hithörande område finnas att tillgå inom nämnden. Härför lär dock icke behövas, att representant för riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap eller annan bränslemyndighet blir ledamot av den föreslagna nämnden. Vad åter angår de i motionerna I: 420 och II: 551 framförda meningarna får utskottet hänvisa till vad utskottet uttalat beträffande avgiftsskyldigheten. Utskottet kan alltså icke heller i nu berört hänseende biträda sistnämnda motioner.

Tidpunkten för nämndens inrättande har i propositionen föreslagits bli den 1 juli 1953. I motionerna I: 420 och II: 551 yrkas, att nämnden skall inrättas först den 1 juli 1954. Motionärernas ställningstagande i denna fråga torde vara en konsekvens av motionärernas förslag att statsanslag icke skall utgå till nämnden. Då avgiftsmedel icke beräknas komma att stå till nämndens förfogande förrän under våren 1954, kan tydligen nämnden, om sist angivna förslag godtages, icke träda i verksamhet den 1 juli 1953. Utskottet anser, att nämnden bör vara inrättad vid den tidpunkt departementschefen angivit, och biträder alltså icke nämnda motionsyrkande.

Under återopande av vad utskottet ovan i olika hänseenden uttalat får utskottet avstyrka bifall till motionerna I: 420 och II: 551.

I fråga om det genom propositionen framlagda förslaget till förordning angående byggnadsforskningsavgift har utskottet funnit vissa ändringar erforderliga. Dels torde i nämnda författning och ej i tillämpningskungörelse böra angivas vilka verksamhetsgrenar som skall avgiftsbeläggas. Dels synes några ändringar av formell natur önskvärda. De ändringar, utskottet finner påkallade, framgår av nedan intagna förslag till författningstext.

Beträffande anslagsäskandena samt propositionens övriga, ovan ej berörda förslag har utskottet intet att erinra.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A. att riksdagen — med förklaring att riksdagen funnit vissa ändringar böra företagas i det genom förevarande proposition nr 163 framlagda förslaget till förordning — måtte med avslag å motionerna I: 419 och II: 552 samt I: 420 och II: 551 i vad de berör sagda förslag för sin del antaga följande förslag till

FÖRORDNING

angående byggnadsforskningsavgift.

Härigenom förordnas som följer.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

1 §.

Den som yrkesmässigt bedriver byggnadsverksamhet under sådana förhållanden, att han är att anse såsom arbetsgivare *i olycksfallsförsäkringslagens mening*, är skyldig att, *i den mån Kungl. Maj:t så föreskriver och* i enlighet med vad nedan sägs, till främjande av forsknings- och rationaliseringsverksamhet inom byggnadsfacket erlægga en särskild avgift (*byggnadsforskningsavgift*).

Den som yrkesmässigt bedriver byggnadsverksamhet under sådana förhållanden, att han är att anse såsom arbetsgivare *enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete, så ock kommun, vilken såsom arbetsgivare i nämnda lags mening bedriver byggnadsverksamhet*, är skyldig att, i enlighet med vad nedan sägs, till främjande av forsknings- och rationaliseringsverksamhet inom byggnadsfacket erlægga en särskild avgift (*byggnadsforskningsavgift*).

Skyldighet att utgiva byggnadsforskningsavgift åvilar kommun, som bedriver byggnadsverksamhet, vare sig verksamheten är yrkesmässig eller icke.

Från avgiftsskyldighet är staten befriad.

2 §.

Byggnadsforskningsavgift utgår för kalenderår med tjugu kronor för varje fullt antal av trehundra dagsverken, som under året utförts med anlåtande av arbetstagare, för vilken arbetsgivaren skall påföras avgift enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete.

Byggnadsforskningsavgift utgår för kalenderår med tjugu kronor för varje fullt antal av trehundra dagsverken, som under året utförts med anlåtande av arbetstagare, för vilken arbetsgivaren skall påföras avgift enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete *och vilken vid debitering i riks-försäkringsanstalten av dylik avgift är att hänföra till någon av följande verksamhetsgrenar, nämligen*

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

inom yrkesgruppen metallindu-
stri:

bleck- och plåtslageri i samband
med husbyggnadsarbete samt

installation av gas-, vatten-, vär-
me- och avloppsledningar;

inom yrkesgruppen byggnads-
verksamhet nedanstående i an-
staltens premietariff för arbetsgi-
vare med i regel minst fem arbetare
upptagna undergrupper eller special-
grupper:

B. Husbyggnader.

F. Byggnadsyrken.

G. Övrig hithörande verksamhet.

2. entreprenadarbete (större bygg-
nadsarbeten och anläggningar),

3. uppförande av järnkonstruk-
tioner,

6. skorstensbyggnadsverksamhet,

8. ställningsbyggnadsarbete.

Vid tillämpning av vad i före-
gående stycke föreskrivits skall iakt-
tagas, att vid entreprenadarbete
avgift skall erläggas endast i den
mån fråga är om arbete, som även
eljest är belagt med avgift enligt
denna förordning.

3 §.

Byggnadsforskningsavgift påföres av riksförsäkringsanstalten.

Beträffande byggnadsforskningsavgiften skall i tillämpliga delar gälla vad som är stadgat i förordningen den 31 mars 1922 (nr 130) angående uppbörd av avgifter för försäkringar i riksförsäkringsanstalten jämlikt lagen om försäkring för olycksfall i arbete, därvid dock i fråga om byggnadsforskningsavgift, som pålægges arbetsgivare, för vilken försäkring icke är gällande i anstalten, skall iakttagas vad i nämnda förordning stadgats rörande avgift, som uttages från arbetsgivare vilken i regel sysselsätter minst fem arbetare.

4 §.

Arbetsgivaren är pliktig att när
som helst, på därom framställd be-

Arbetsgivaren är pliktig att när
helst begäran därom framställes till

(Kungl. Maj:ts förslag.)

gäran, till riksförsäkringsanstalten lämna de uppgifter, vilka anstalten må finna erforderliga för bestämmande av byggnadsforskningsavgift.

Riksförsäkringsanstalten äger att, i den mån sådant må vara nödigt för bestämmande av byggnadsforskningsavgift, taga del av arbetsgivares avlöningslistor och förteckningar.

5 §.

Den, som på grund av tjänsteåligganden för riksförsäkringsanstaltens räkning har eller haft att taga befattning med uppgift eller handling, som i 4 § sägs, *vare förbjudet* att röja yrkeshemlighet *och må ej heller*, där det ej kan anses påkallat i tjänstens intresse, yppa driftanordning eller affärsförhållande vid arbetsställe, i avseende å vilket han har eller haft att taga sådan befattning.

(Utskottets förslag.)

riksförsäkringsanstalten lämna de uppgifter, vilka anstalten må finna erforderliga för bestämmande av byggnadsforskningsavgift.

Den, som på grund av tjänsteåligganden för riksförsäkringsanstaltens räkning har eller haft att taga befattning med uppgift eller handling, som i 4 § sägs, *må ej* röja yrkeshemlighet *eller*, där det ej kan anses påkallat i tjänstens intresse, yppa driftanordning eller affärsförhållande vid arbetsställe, i avseende å vilket han har eller haft att taga sådan befattning.

6 §.

Försummar arbetsgivare att ställa sig till efterrättelse vad i 4 § är föreskrivet eller lämnar han i uppgift, som enligt samma paragraf skall avgevas, veterligen oriktigt meddelande, straffes med dagsböter.

Gör någon sig skyldig till förseelse, som i 5 § *avses*, straffes med dagsböter. Sker det för att göra skada eller begagnar han sig av sin kännedom om yrkeshemligheten, driftanordningen eller affärsförhållandet till egen eller annans fördel, då må till fängelse dömas. Framgår av omständigheterna, att han om yrkeshemligheten, driftanordningen eller affärsförhållandet erhållit kännedom å tid, då han ej hade att taga befattning med uppgift eller handling, som i 5 § sägs, eller att yppandet av driftanordningen eller affärs-

Gör någon sig skyldig till förseelse *mot* 5 §, straffes med dagsböter. Sker det för att göra skada eller begagnar han sig av sin kännedom om yrkeshemligheten, driftanordningen eller affärsförhållandet till egen eller annans fördel, då må till fängelse dömas. Framgår av omständigheterna, att han om yrkeshemligheten, driftanordningen eller affärsförhållandet erhållit kännedom å tid, då han ej hade att taga befattning med uppgift eller handling, som i 5 § sägs, eller att yppandet av driftanordningen eller affärs-

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

förhållandet ej kunnat medföra skada för det företag, som bedrevs å arbetsstället, må ansvars- eller ersättningsskyldighet icke åläggas honom. Å förseelse, varom nu är sagt, må allmän åklagare tala allenast efter angivelse av målsäganden.

förhållandet ej kunnat medföra skada för det företag, som bedrevs å arbetsstället, må ansvars- eller ersättningsskyldighet icke åläggas honom. Å förseelse, varom nu är sagt, må allmän åklagare tala allenast efter angivelse av målsäganden.

7 §.

Riksförsäkringsanstaltens beslut om byggnadsforskningsavgifts belopp skall, även där beloppet blivit allenast provisoriskt bestämt, utan hinder av förd klagan tills vidare lända till efterrättelse. Vinnes nedsättning i eller befrielse från avgift, återbetalas vad för mycket blivit erlagt.

8 §.

Besvär över riksförsäkringsanstaltens beslut i ärende, som avses i denna förordning, må föras i den ordning, varom stadgas i 33 § lagen om försäkring för olycksfall i arbete.

9 §.

Byggnadsforskningsavgifterna skola av riksförsäkringsanstalten överföras till en fond, som förvaltas enligt grunder, som fastställas av Kungl. Maj:t.

10 §.

Kungl. Maj:t och, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, riksförsäkringsanstalten äger utfärda för tillämpning av denna förordning erforderliga föreskrifter.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1954.

B. att riksdagen måtte godkänna i propositionen framlagt förslag i fråga om inrättande fr. o. m. den 1 juli 1953 av en statens nämnd för byggnadsforskning;

C. att riksdagen måtte godkänna i propositionen föreslagen personalförteckning för statens nämnd för byggnadsforskning, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1953/54;

D. att riksdagen måtte godkänna i propositionen föreslagen avlöningsstat för statens nämnd för byggnadsforskning, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1953/54;

E. att riksdagen måtte under femte huvudtiteln för budgetåret 1953/54 anvisa

dels till Statens nämnd för byggnadsforskning: Avlöningar ett förslagsanslag av 68 100 kronor,

dels till Statens nämnd för byggnadsforskning: Omkostnader ett förslagsanslag av 52 000 kronor,

dels ock till Byggnadsforskning ett reservationsanslag av 275 000 kronor;

F. att motionerna I: 418 och II: 550 måtte anses besvarade genom vad utskottet i sin motivering anfört; samt

G. att motionerna I: 419 och II: 552 samt I: 420 och II: 551, i den mån de icke kan anses besvarade genom vad utskottet ovan under A.—E. hemställt, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 7 maj 1953.

På sammansatt stats- och tredje lagutskotts vägnar:

HUGO OSVALD.

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från statsutskottet: herrar Bergh, Gustaf Karlsson och Onsjö, fru Ericsson i Luleå samt fröken Ager*;

från tredje lagutskottet: herrar Osvald, Albert Hermansson, Ivar Nilzon, Andersson i Mölndal och Jansson i Hällefors* samt fru Boman.

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservationer:

1) av herr *Bergh* och fru *Boman*, vilka *dels* anfört följande:

»De promemorior, som legat till grund för de genom förevarande proposition framlagda förslagen, har upprättats i februari 1953, någon månad innan propositionen avläts till riksdagen. Tiden för avgivande av remissyttranden över promemoriorna har alltså varit knappt tillmätt. Propositionen synes oss också i vissa andra hänseenden bära spår av att den tillkommit utan att tillräcklig tid för överväganden stått till förfogande. Här må bl. a. pekas på de problem beträffande debitering av den föreslagna

byggnadsforskningsavgiften som torde möta, därest avgiftsskyldigheten på sätt i propositionen förordats skall begränsas till att avse endast husbyggnadsverksamhet. Dessa problem har enligt vår mening icke i propositionen tillfredsställande klarlagts.

Vidare må framhållas att invändningar av principiell innebörd med fog torde kunna riktas mot att statsmakterna skulle tvångsvis uttaga avgifter av vissa medborgargrupper utan att de inflytande beloppens storlek är känd eller grunderna för deras disposition är närmare angivna. Därest den ifrågasatta verksamheten betraktas som en statlig uppgift, skulle den principiellt finansieras över skattestaten. Betraktas den som en byggnadsindustriens uppgift, skulle dess finansiering vara frivillig och, i den mån staten för sin egen byggnadsverksamhet är intresserad, skulle även staten själv inträda som avgiftslämnare.

Av propositionen framgår emellertid tydligt, att behovet av forskning inom byggnadsverksamhetens område är stort. Någon tvekan om att denna forskning bör stärkas torde heller icke behöva råda. För att utvidga byggnadsforskningen synes dock icke nödvändigt att, med medel huvudsakligen från byggnadsindustrien, inrätta ett under statens ledning stående forskningsorgan. Enligt vår uppfattning torde möjlighet finnas att skapa en mera fristående forsknings- och rationaliseringsinstitution, som icke har karaktären av en statlig myndighet.

Propositionen synes oss ådagalägga, att staten avses få ett dominerande inflytande över den föreslagna statens nämnd för byggnadsforskning. Framför allt bör understrykas, att nämnden kommer att utses av Kungl. Maj:t utan att riksdagen fastställt i vilka proportioner olika intressen skall vara representerade i nämnden.

Såväl i nu berörda fråga som i fråga om finansieringen av nämndens verksamhet och beträffande nämndens verksamhetsområde har, såsom i motionerna I: 419 och II: 551 framhålles, synnerligen delade meningar förekommit bland remissinstanserna.

Av här samt i motionerna I: 419 och II: 551 anförda skäl framstår det såsom nödvändigt, att ytterligare utredning verkställes rörande de i propositionen behandlade spörsmålen. Vi vill därför förordna ett uppskov till 1954 års riksdag med lösningen av hithörande frågor. Nackdelarna av ett sådant uppskov torde vara jämförelsevis små. Tyngre väger enligt vår mening fördelarna av att finansieringen kan ske på ett sådant sätt att svårigheter vid debitering av avgift undgås och av att forskningsorganet från början av sin verksamhet blir ändamålsenligt uppbyggt.»

dels ock till följd härav hemställt,

att riksdagen måtte, med bifall till motionerna I: 419 och II: 552, besluta

dels att avslå propositionen nr 163,

dels att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att Kungl. Maj:t måtte tillsätta en utredning med uppdrag att framlägga nytt förslag om sammansättningen av, uppgifterna för och sättet för finansiering av en byggnadsforskningsnämnd,

dels att till Statens kommitté för byggnadsforskning för budgetåret 1953/54 anslå ett förslagsanslag av 65 000 kronor och

dels att till Byggnadsforskning för budgetåret 1953/54 anslå ett reservationsanslag av 350 000 kronor.

2) av herr *Bergh* och fru *Boman*, vilka för den händelse reservationen under 1) icke vunno bifall

dels anfört följande:

»Utskottet synes — i likhet med vissa remissinstanser — ha velat betrakta den i propositionen föreslagna anordningen för uttagande av byggnadsforskningsavgift såsom ett bistånd från statens sida i syfte att byggnadsindustrien skall kunna själv åvägbringa erforderlig byggnadsforskning. Det hade då, synes det oss, legat nära till hands att söka ge nämnden en i förhållande till staten mera självständig ställning än vad i propositionen föreslagits.

Sålunda bör enligt vår mening nämndens personal anställas av nämnden på sätt i motionerna I: 420 och II: 551 påyrkats. Något statligt anslag till nämnden för avlöning eller andra ändamål är då icke erforderligt. Däremot synes det rimligt att staten i likhet med kommuner och enskilda skall betala avgift till forskningsverksamheten. Sista stycket i den föreslagna förordningens 1 § torde därför böra utgå och visst tillägg göras till 2 §. Avgifter för statlig byggnadsverksamhet bör av vederbörande ämbetsverk inbetalas till den fond till vilken övriga byggnadsforskningsavgifter skall inflyta. Bestämmelse härom bör upptagas i 3 §. Då den föreslagna nämnden alltså för sina utgifter blir helt beroende av byggnadsforskningsavgifter, torde den icke kunna träda i verksamhet förrän sådana avgifter i någon mån influtit. Lämplig tidpunkt för verksamhetens början torde vara den 1 juli 1954.

I propositionen har avgiftsbeläggningen av byggnadsindustrien begränsats till att avse huvudsakligen husbyggnadsområdet. Vi anser detta vara en ur praktisk synpunkt olycklig begränsning. Av skäl som angivits i motionerna I: 420 och II: 551 håller vi före, att avgiftsbeläggningen bör omfatta all byggnads- och anläggningsverksamhet. Det i 2 § upptagna avgiftsbeloppet bör i så fall bestämmas till femton kronor. I konsekvens med vad nu sagts bör nämndens forskningsområde även det innesluta all byggnads- och anläggningsverksamhet.»

dels ock till följd härav beträffande nedannämnda punkter i utskottets hemställan yrkat följande, nämligen

beträffande punkten **A**

att riksdagen — med förklaring att riksdagen funnit vissa ändringar böra företagas i det genom förevarande proposition nr 163 framlagda förslaget till förordning — måtte i anledning av motionerna I: 420 och II: 551 i vad de berör sagda förslag för sin del antaga följande förslag till

FÖRORDNING

angående byggnadsforskningsavgift.

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Den som — — — (lika med utskottet) — — — avgift (byggnadsforskningsavgift).

2 §.

Byggnadsforskningsavgift utgår för kalenderår med femton kronor — — — (lika med utskottet) — — — och avloppsledningar;

inom yrkesgruppen byggnadsverksamhet *allt arbete.*

Avgift som nu sagts utgår även för all i statlig regi bedriven byggnadsverksamhet.

3 §.

Byggnadsforskningsavgift påföres av riksförsäkringsanstalten *utom beträffande statliga byggnadsarbeten där det åligger det byggnadsadministrerande verket att självt årsvis i efterskott till den i 9 § omnämnda fonden inbetala avgiften.*

Beträffande byggnadsforskningsavgiften — — — (lika med utskottet) — — — minst fem arbetare.

4—10 §§ samt övergångsbestämmelsen lika med utskottet;

beträffande punkterna **B — E**

att riksdagen måtte bifalla de i motionerna I: 420 och II: 551 under nämnda punkter gjorda yrkandena.

3) av herr *Onsjö*.